

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกับการรู้เท่าทันสื่อ ของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร

Behavior Using Online Social Media regarding Health and Media Literacy among the Elderly with Diabetes Mellitus in Bangkok

กนิษฐา เทพสุต¹ และ มนต์ ขจรเจริญ²
Kanittha Thepsud and Mon Korcharoen

Received: November 14, 2018

Revised: December 14, 2018

Accepted: December 15, 2018

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร และทักษะการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ที่มีอายุระหว่าง 60-80 ปี ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่าในส่วนพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันมีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันพบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ โรคประจำตัวและการไปพบแพทย์ มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ส่วนความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับลักษณะทางประชากรพบว่า เพศ ระดับการศึกษาและรายได้ มีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน และการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์กับลักษณะทางประชากรพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และการไปพบแพทย์ มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีทักษะในการเข้าถึงแตกต่างกันพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ มีทักษะในการเข้าถึงแตกต่างกัน ส่วนทักษะการวิเคราะห์กับลักษณะทางประชากรพบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และการไปพบแพทย์ มีทักษะการวิเคราะห์แตกต่างกัน และทักษะการประเมินเนื้อหาสารกับลักษณะทางประชากรพบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีทักษะการประเมินเนื้อหาในสารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ สุขภาพ ผู้สูงอายุ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
e-Mail: tap.kanittha@gmail.com

² ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต e-Mail:
mon_kor@dpu.ac.th

Abstract

This study aimed to study the online social media uses among elderly people with diabetes mellitus in Bangkok area. Individuals skills on ability of media literacy particular diabetes mellitus disease was explored by using questionnaires. Data collection was done in four hundred respondents, age 60-80 years of age. The result of the first hypothesis testing revealed behaviors of using online social media in different sociodemographic i.e. gender, education level, occupation, chronic disease and physician visit showed difference of manner in using online social media. For the satisfaction of using online social media and different sociodemographic i.e. gender, education level, and income, it showed difference of manner in using online social media. Benefit of using online social media and different sociodemographic i.e. education level, occupation, income and physician visit revealed difference in manner of using online social media. The result of the second hypothesis testing verified the result revealed that different sociodemographic i.e. gender, age, education level, occupation, and income showed different access to social media. The skill to analyze online social media and different sociodemographic i.e. age, education level, occupation, income and physician visit revealed difference in manner of the skill to analyze online social media with statistical significances ($p= 0.05$).

Keywords: behavior using online social media, media literacy, health, elderly people

ความเป็นมา/บทนำ

ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นโรคเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวอันเกิดจากพฤติกรรมในการใช้ชีวิตหรือเกิดจากพันธุกรรม และจากสถานการณ์โรคเบาหวานในผู้สูงอายุส่วนใหญ่พบว่า เกิดจากพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดโรคอ้วน และขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการขยายตัวของประชากรที่อาศัยในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ความชุกของโรคเรื้อรังในเขตเมืองมีมากกว่าเขตชนบท อีกทั้งสถานการณ์การสื่อสารกับโรคเบาหวานในกลุ่มผู้สูงอายุที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารของบุคลากรทางการแพทย์ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการกินยาให้กับคนไข้มากกว่าที่จะให้แนะนำวิธีการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพจากโรคเบาหวาน อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการสื่อสารเพื่อให้คนไข้มีการควบคุมพฤติกรรมความเสี่ยงของตนเอง ซึ่งการใช้สื่อก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุได้เปิดรับสื่อและสิ่งต่าง ๆ ตรงกับความต้องการและความคาดหวังได้ รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ก็ส่งผลต่อการเลือกเปิดรับสื่อและความสนใจของผู้สูงอายุ สิ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของตนเอง ดังนั้น เทคโนโลยีจึงได้เข้ามามี

บทบาทในการใช้ชีวิตประจำวันปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ “สมาร์ทโฟน” ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ และโปรแกรมประยุกต์ที่เรียกว่า “แอปพลิเคชัน” ช่วยให้โทรศัพท์ทำงานได้หลายอย่าง เป็นการตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเนื้อหาและการสนทนาในสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งผู้สูงอายุแต่ละคนจะมีพฤติกรรมในการเปิดรับที่แตกต่างกันไปตามความต้องการของตนเอง ผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจึงมีโอกาสที่จะเลือกรับสารหรือการได้รับข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น แต่สิ่งที่ผู้สูงอายุควรคำนึงถึงคือ การรู้เท่าทันสื่อในเนื้อหาที่ได้รับ ผู้สูงอายุต้องมีการเข้าถึงและเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับ มีการวิเคราะห์และการประเมินเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ สามารถนำไปปฏิบัติหรือมีการบอกต่อ ดังนั้นผู้สูงอายุเองจึงต้องมีการรู้เท่าทันเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานจะมีพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับสุขภาพ มีการนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการป้องกัน การรักษาพยาบาลและการส่งเสริมสุขภาพ อีกทั้งผู้สูงอายุตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพในผู้สูงอายุ และการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้มีการรู้เท่าทันสื่อในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเรื้อรัง และจะช่วยให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงปรากฏการณ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์ในแผนนโยบายผู้สูงอายุแห่งชาติได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน

1. ผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะทางประชากรและลักษณะทางสุขภาพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกัน
2. ผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะทางประชากรและลักษณะทางสุขภาพแตกต่างกัน มีการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แบบสอบถาม โดยที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีการสุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ที่จะศึกษาจำนวน 15 เขต จากเขตพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 50 เขต และมีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีการหา

ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อีกทั้งใช้หลักการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ *T-test*, *F-test* และ *One-Way ANOVA* เพื่อทดสอบลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน

ประชากรและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุจำนวน 400 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 60 – 80 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งพื้นที่การบริหารเป็น 6 พื้นที่ คือ พื้นที่กรุงเทพมหานครกลาง พื้นที่กรุงเทพมหานครเหนือ พื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออก พื้นที่กรุงเทพมหานครใต้ พื้นที่กรุงเทพมหานครเหนือ และพื้นที่กรุงเทพมหานครใต้ ซึ่งมีเขตการปกครองรวม 50 เขต โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ *Multi Stage Sampling* (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2553) ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบ *Stratified Sampling* มีการกำหนดเขตพื้นที่จำนวน 50 เขต โดยสุ่มตัวอย่างเขตพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 30 จะได้เขตพื้นที่ที่จะศึกษาจำนวน 15 เขต โดยมีการคำนวณตามพื้นที่แต่ละพื้นที่ จำนวน 6 พื้นที่ ดังนี้

- พื้นที่กรุงเทพฯ กลาง มีจำนวนเขตทั้งสิ้น 9 เขต สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 หรือพื้นที่ที่จะศึกษา 3 เขต
- พื้นที่กรุงเทพฯ เหนือ มีจำนวนเขตทั้งสิ้น 7 เขต สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 หรือพื้นที่ที่จะศึกษา 2 เขต
- พื้นที่กรุงเทพฯ ตะวันออก มีจำนวนเขตทั้งสิ้น 8 เขต สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 หรือพื้นที่ที่จะศึกษา 2 เขต
- พื้นที่กรุงเทพฯ ใต้ มีจำนวนเขตทั้งสิ้น 11 เขต สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 หรือพื้นที่ที่จะศึกษา 4 เขต
- พื้นที่กรุงเทพฯ เหนือ มีจำนวนเขตทั้งสิ้น 8 เขต สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 หรือพื้นที่ที่จะศึกษา 2 เขต
- พื้นที่กรุงเทพฯ ใต้ มีจำนวนเขตทั้งสิ้น 7 เขต สุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 หรือพื้นที่ที่จะศึกษา 2 เขต

ขั้นที่ 2 เมื่อได้เขตพื้นที่แล้วจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ *Simple Random Sampling* โดยการจับฉลาก ในการเลือกเขตพื้นที่สำหรับเก็บข้อมูลที่ได้รับการเลือก ซึ่งแบ่งออกเป็นแต่ละพื้นที่ดังนี้ 1) พื้นที่กรุงเทพฯ กลาง เขตที่ได้รับเลือก ได้แก่ เขตดุสิต เขตพญาไท และเขตราชเทวี 2) พื้นที่กรุงเทพฯ เหนือ เขตที่ได้รับเลือก ได้แก่ เขตจตุจักร และเขตบางซื่อ 3) พื้นที่กรุงเทพฯ ตะวันออก เขตที่ได้รับเลือก ได้แก่ เขตบางกะปิ และเขตมีนบุรี 4) พื้นที่กรุงเทพฯ ใต้ เขตที่ได้รับเลือก ได้แก่ เขตคลองเตย เขตยานนาวา เขตบางคอแหลม และเขตบางนา 5) พื้นที่กรุงเทพฯ เหนือ เขตที่ได้รับเลือก ได้แก่ เขตบางพลัด และเขตทวีวัฒนา และ 6) พื้นที่กรุงเทพฯ ใต้ เขตที่ได้รับเลือก ได้แก่ เขตบางแค และเขตราชพฤกษ์

ขั้นที่ 3 จะเป็นการกำหนดสัดส่วนตามกลุ่มตัวอย่างแบบ *Cluster Sampling* ในเขตพื้นที่จำนวน 15 เขต โดยมีการสุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่จะศึกษาร้อยละ 30 และมีการลงพื้นที่ศูนย์บริการสาธารณสุขในแต่ละพื้นที่จำนวน 15 แห่ง แห่งละ 27 คน

เครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้ทั้งคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณอายุ (หรือกำลังทำ) และรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน ในส่วนลักษณะทางสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรคเบาหวานและมีโรคประจำตัวอื่นๆ และการพบแพทย์ตามนัดหมาย ช่องทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และ/หรือเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อย คือ 1) พฤติกรรมการใช้ ได้แก่ ช่วงเวลาในการเปิดรับ ปริมาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2) ระดับความพึงพอใจในข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ ที่ได้รับ และ 3) ระดับการใช้ประโยชน์ของข้อมูลในด้านต่างๆ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยคือ 1) ทักษะในการเข้าถึง 2) ทักษะการวิเคราะห์ และ 3) ทักษะการประเมินเนื้อหาในสาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ชุด โดยสถานที่ที่เก็บข้อมูลคือ ศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 15 แห่ง แห่งละ 27 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณมีการลงรหัส (Coding) จากนั้นประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ใช้คำนวณเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) และการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis)

ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในกรุงเทพมหานคร ตาม Table 1 ดังนี้

Table 1 Demographic Characteristics of the Sample Group

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวาน		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	237	59.2
	หญิง	163	40.8
อายุ	60 – 69 ปี	331	82.8
	70 – 80 ปี	69	17.2
สถานภาพ	อยู่กับครอบครัว	357	89.2
	อยู่คนเดียว	43	10.8
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	28	7
	ระดับปริญญาตรี	259	64.8
	ระดับปริญญาโท	85	21.2
	ระดับปริญญาเอก	28	7
อาชีพก่อนเกษียณหรือกำลังทำ	ข้าราชการ	141	35.2
	พนักงานในกำกับของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	162	40.5
	ธุรกิจส่วนตัว	59	14.8
	บริษัทเอกชน	38	9.5
รายได้	ต่ำกว่า 10,000 บาท	4	1
	10,000 – 20,000 บาท	32	8
	20,001 – 30,000 บาท	155	38.8
	30,000 บาทขึ้นไป	209	52.2
โรคประจำตัวของผู้สูงอายุ	โรคเบาหวาน	236	59
	โรคเบาหวานร่วมกับโรคหัวใจ	55	13.8
	โรคเบาหวานร่วมกับโรคความดันโลหิตสูง	84	21
	โรคเบาหวานร่วมกับโรคตาเป็นต้อ	7	1.7
	โรคเบาหวานและโรคข้อเข่า	18	4.5
การพบแพทย์ของผู้สูงอายุ	สม่ำเสมอ	382	95.5
	ไม่สม่ำเสมอ	18	4.5

ส่วนผลของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานเป็นไปตาม Table 2

Table 2 The Effect of Online Social Media Behavior on Health

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่องทางการใช้อินเทอร์เน็ต	สมาร์ทโฟน	382	96
	แท็บเล็ต	83	20.8
	โน้ตบุ๊ก	30	7.5
	คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	33	8.3
ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์	เฟซบุ๊ก	360	90
	ไลน์	349	87.3
	ไอจี	8	2
ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ช่วงเวลากลางวัน	335	83.8
	ช่วงเวลากลางคืน	366	91.5
	ช่วงเวลากลางดึก	147	36.8
ปริมาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระดับน้อย	29	7.3
	ระดับปานกลาง	260	65.3
	ระดับมาก	105	26.4
	ระดับมากที่สุด	4	1.0

ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการใช้สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) ส่วนผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีการใช้โน้ตบุ๊กต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.001$) ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการเฟซบุ๊กและไลน์ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลากลางคืน ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.004$) ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับน้อย ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) ส่วนผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับปานกลางและมีปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$)

1. ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

1.1 ความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

การทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศชายมีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านรูปแบบ ต่างกับเพศหญิง ($p=0.047$) ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านเนื้อหา ($p<0.001$) ด้านรูปแบบ ($p<0.001$) และด้านเวลา ($p=0.025$) ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านเนื้อหา ($p=0.008$) ด้านรูปแบบ ($p=0.015$) และด้านเวลา ($p=0.015$) ต่างกับผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

1.2 การใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($p<0.001$) ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านการป้องกันโรค ($p<0.001$) และด้านการรักษาพยาบาล ($p<0.001$) ต่างกับผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนผู้สูงอายุที่เป็นพนักงานในกำกับของรัฐ/ รัฐวิสาหกิจ มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านการป้องกันโรค ($p<0.001$) ต่างกับผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการ ผู้สูงอายุที่ทำธุรกิจส่วนตัวและผู้สูงอายุที่ทำบริษัทเอกชน นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านการรักษาพยาบาล ($p=0.050$) ต่างกับผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และการพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอของผู้สูงอายุ มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพด้านการรักษาพยาบาล ($p=0.010$) ต่างกับการพบแพทย์อย่างไม่สม่ำเสมอของผู้สูงอายุ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในกรุงเทพมหานคร

2. การรู้เท่าทันสื่อในประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาพ

การทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศชายมีทักษะในการเข้าถึง ($p=0.024$) ต่างกับเพศหญิง ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) มีทักษะในการเข้าถึง ($p=0.009$) และมีทักษะประเมินเนื้อหาในสาร ($p=0.011$) ต่างกับผู้สูงอายุวัยกลาง (70-80 ปี) ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทักษะในการเข้าถึง ($p<0.001$) และมีทักษะการประเมินเนื้อหาในสาร ($p<0.001$) ต่างกัน นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีทักษะในการเข้าถึง ($p<0.001$) ทักษะการวิเคราะห์ ($p<0.001$) และทักษะการประเมินเนื้อหาในสาร ($p<0.001$) ต่างกัน และการพบแพทย์ของผู้สูงอายุต่างกัน มีทักษะการวิเคราะห์ ($p=0.003$) ต่างกัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกับการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวาน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยที่ผู้สูงอายุเพศชายมีการใช้เฟซบุ๊ก มีการใช้ในช่วงเวลากลางวันมากกว่าเพศหญิง ส่วนอายุของผู้สูงอายุวัยต้นที่มีอายุ 60-69 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟน มีการใช้เฟซบุ๊ก โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลากลางวัน ช่วงเวลากลางคืนและปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับน้อยและในระดับมาก มากกว่าอายุของผู้สูงอายุวัยกลางที่มีอายุ 70-80 ปี ส่วนการศึกษาของผู้สูงอายุระดับปริญญาตรี มีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต มีการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ โดยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลากลางคืน และมีปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับปานกลางและในระดับมาก มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับต่างๆ ส่วนอาชีพของผู้สูงอายุที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ/รัฐวิสาหกิจมีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟน มีการใช้เฟซบุ๊กและไลน์มากกว่าผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการ ผู้สูงอายุที่ทำธุรกิจส่วนตัวและผู้สูงอายุที่ทำบริษัทเอกชน นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีการใช้สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต โน้ตบุ๊กและคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีการใช้เฟซบุ๊กและไลน์ อีกทั้งยังมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลากลางคืนและช่วงเวลากลางวันมากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่น้อยกว่า 30,000 บาท ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊กและไลน์ โดยผ่านอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยและมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เช่น สมาร์ทโฟน โน้ตบุ๊ก เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นตัวแปรที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ในยุคข้อมูลสารสนเทศและความรู้ (Information and Knowledge Society) ผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้นั้น จะได้เปรียบมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศซึ่งสอดคล้องกับจุฑามณี คายะนันท์ (2554) ที่ได้ระบุการใช้สื่อสังคมออนไลน์ถึงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กดอทคอม ทำให้การติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกและง่ายขึ้น โดยที่เฟซบุ๊กได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในการรับและส่งข้อมูลข่าวสารมาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารในชีวิตประจำวันมากขึ้นด้วย เพราะเฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างแท้จริงโดยมีความแตกต่างกันในเรื่องของระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ อายุ เป็นต้น อีกทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้สูงอายุต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับภาสกร จิตรไคร์ครวญ (2553) ที่พบว่าในบริบททางสังคม การสื่อสารทางออนไลน์ การมีปฏิสัมพันธ์ ความเป็นส่วนตัว และเทคโนโลยีของสื่อใหม่และการมีระดับการนำเสนอตัวตนในสังคมมากขึ้น จึงมีระดับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสื่อสารของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ และเทคโนโลยีของสื่อใหม่อีกด้วย

ส่วนความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวาน โดยเนื้อหาที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วยด้านเนื้อหา (content) ด้านรูปแบบ (form) และด้านเวลา (time) ผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านเวลามากกว่าความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านรูปแบบและด้านเนื้อหา โดยที่เพศชายมีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านรูปแบบมากกว่าเพศหญิง ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ และด้านเวลา มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก

ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีความพึงพอใจในการสื่อสารสังคมออนไลน์ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ และด้านเวลา มากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

ส่วนการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวาน ประกอบด้วยด้านส่งเสริมสุขภาพ (health promotion) ด้านการป้องกันโรค (prevention disease) และด้านการรักษาพยาบาล (medical treatment) ซึ่งผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานมีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการป้องกันโรคมกกว่าการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการส่งเสริมสุขภาพและด้านการรักษาพยาบาล เนื่องจากการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการป้องกันโรคของผู้สูงอายุจะมีความกังวลน้อยลงเมื่อทราบสาเหตุของโรคต่างๆ มีการนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มาสังเกตอาการผิดปกติให้กับตนเองและวิธีการป้องกันไปบอกต่อกับคนใกล้ชิดหรือเครือข่ายต่อไปได้ ในขณะที่การใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ จะเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงและคลายเครียด รวมทั้งเป็นวิธีการที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้ทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง ซึ่งผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการส่งเสริมสุขภาพ มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการป้องกันโรค และด้านการรักษาพยาบาล มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ในส่วนผู้สูงอายุที่เป็นพนักงานในกำกับของรัฐ/ รัฐวิสาหกิจ มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการป้องกันโรค มากกว่าผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการ ผู้สูงอายุที่ทำธุรกิจส่วนตัว และผู้สูงอายุที่ทำบริษัทเอกชน นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการรักษาพยาบาล มากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และการพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอของผู้สูงอายุ มีการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการรักษาพยาบาล มากกว่าการพบแพทย์อย่างไม่สม่ำเสมอของผู้สูงอายุ ดังนั้น ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ในสื่อสังคมออนไลน์ จึงเป็นเนื้อหาที่ผู้สูงอายุสนใจหรือตรงกับความต้องการ มีการอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยเฉพาะคลิปสั้นๆ ทำให้ผู้สูงอายุเองนำเนื้อหาเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งต่อตนเองและคนรอบข้าง สำหรับเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์นอกจากมีข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาพยาบาลของแพทย์แผนปัจจุบันแล้ว ยังมีเนื้อหาและวิธีการรักษาโดยแพทย์ทางเลือกหรือแพทย์พื้นบ้าน เช่น การฝ่าตัดเต้านม การรักษาด้วยสมุนไพร เป็นต้น โดยสอดคล้องกับประกาย หมายนัน (2553) ที่มีการระบุถึงพฤติกรรมในการอธิบายความเจ็บป่วยของโรคหัดในมุมมองของผู้ป่วยและมุมมองของบุคลากรทางการแพทย์ พบว่าเมื่อผู้ป่วยเกิดอาการป่วยถึงแม้ว่าจะมีการไปพบแพทย์เพื่อทำการรักษา แต่ตัวผู้ป่วยเองยังมีพฤติกรรมในการค้นหาข้อมูลแหล่งอื่นร่วมด้วย เพื่อให้โรคทุเลาหรือหายจากการเจ็บป่วย

การรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานกับการรู้เท่าทันสื่อในสื่อสังคมออนไลน์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยศึกษาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 3 ทักษะจากทั้งหมด 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะในการเข้าถึง (access skill) ทักษะการวิเคราะห์ (analyze skill) และทักษะการประเมินเนื้อหาในสาร (evaluate skill) ซึ่งผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในกรุงเทพมหานคร มีทักษะการประเมินเนื้อหาในสารมากกว่าทักษะในการเข้าถึงและทักษะการวิเคราะห์ โดยที่เพศชายมีทักษะในการเข้าถึงมากกว่าเพศหญิง ผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) มีทักษะในการเข้าถึงและมีทักษะประเมินเนื้อหาในสาร มากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง (70-80 ปี) ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีทักษะในการเข้าถึงและมีทักษะการประเมินเนื้อหาในสาร มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดำกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกมีทักษะการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ มากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดำกว่าระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีทักษะในการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมินเนื้อหาในสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ มากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท และการพบแพทย์อย่างสม่ำเสมอของผู้สูงอายุ มีทักษะการวิเคราะห์มากกว่าการพบแพทย์อย่างไม่สม่ำเสมอของผู้สูงอายุ อีกทั้งเมื่อผู้สูงอายุได้รับเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์ มีการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและตลอดเวลาที่ต้องการโดยใช้สมาร์ตโฟนเป็นหลัก มีบทบาทในการกำหนดสาร ได้ตอบโต้ แบ่งปัน ควบคุมสารและลักษณะของการใช้สื่อของผู้สูงอายุจะเป็นแบบกระตือรือร้น (Active) ดังนั้นการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ และประเมินเนื้อหาสาร เพื่อให้เกิดการบริโภคสื่ออย่างชาญฉลาด รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีสติและมีการตระหนักถึงผลกระทบในการใช้สื่อ (อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2550) เมื่อมีการไปหลงเชื่อโฆษณาต่างๆ โดยไม่มีการตรวจสอบ ทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้สื่อได้ง่ายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับศตพล เกิดอยู่ (2558) ที่มีการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อจะทำให้ใช้สื่อและบริโภคอย่างมีสติ เพื่อให้รู้จักที่มาที่ไปรวมถึงประโยชน์และโทษของสื่อ สังคมออนไลน์มีลักษณะของการแพร่กระจาย ความรวดเร็ว ความเที่ยงตรง มีทักษะในการวิเคราะห์ เข้าใจ ความหมาย ความตั้งใจที่ต้องการนำเสนอ นั้นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมเสมอ อีกทั้งทักษะที่จำเป็นในการใช้สื่อจะทำให้เป็น “ผู้ใช้สื่อ” ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน อีกทั้งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abad-Alcalá, L. (2014) ที่พบว่า การที่ให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสื่อมากขึ้นนั้นเป็นการลดช่องว่างทางดิจิทัลมากขึ้นด้วย โดยนำปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามามีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุอีกด้วย และยังสอดคล้องกับ Xie, B., Watkins, I., Golbeck, J., and Huang, M. (2012) ที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นลักษณะเชิงลบไปเป็นเชิงบวกและมีความระมัดระวังมากขึ้น แต่กลุ่มตัวอย่างยังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้เป็นอันดับแรก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เนื่องจากผู้สูงอายุที่ได้รับเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์นั้น หากเกิดความสงสัยหรือไม่มั่นใจในเนื้อหาที่ได้รับ จะกลับไปสอบถามเนื้อหาจากผู้ที่ยกมา จึงถือได้ว่าผู้สูงอายุเองก็ยังให้ความน่าเชื่อถือใน

ตัวบุคคลมากกว่าแหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรคเบาหวาน โรคที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุหรือเนื้อหาด้านสุขภาพนั้น ไม่ได้มีการนำองค์ความรู้ที่มีมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น สมาคมโรคเบาหวาน สมาคมรักษาสภาพ เป็นต้น ดังนั้น องค์กรที่มีความเกี่ยวข้องด้านสุขภาพควรที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและคอยสอดส่องดูแลสื่อสังคมออนไลน์เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุได้รับเนื้อหาที่ถูกหลอกลวงได้ง่าย อีกทั้งองค์กรเหล่านี้จะต้องมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุและสามารถเผยแพร่ในสาธารณะได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุหรือผู้สนใจที่ต้องการข้อมูลเหล่านั้น สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิงและทำให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อองค์กรนั้นได้

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามณี คายะนันท์. (2554). พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ดอทคอม (www.facebook.com) (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประกาย หมายมั่น. (2553). แบบจำลองการอธิบายความเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคหัดในมุมมองของผู้ป่วย โรคหัดและบุคลากรทางการแพทย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาสกร จิตรไครครณ. (2553). เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรมการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศตพล เกิดอยู่. (2558). ทักษะคิด พฤติกรรม และการรู้เท่าทันการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของกลุ่มวัยเบบี้บูมเมอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ. (2550). รู้ทันตนเอง รู้ใช้สื่อ แนวคิดใหม่ของการรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: โครงการสื่อสร้างสรรค์สุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- Abad-Alcalá, L. (2014). Media Literacy for Elderly People facing the Digital Divide: The e-Inclusion Programmes Design. *Comunicar*, 21 (42), 173-180.
- Xie, B., Watkins, I., Golbeck, J., and Huang, M. (2012). Understanding and changing older adults' perceptions and learning of social media. *Educational Gerontology*, 38 (4), 282-296.